Administrator

Kategorie: Instytucje

Inaczej rządca. Administratorzy, podobnie jak przed wojną, odpowiedzialni byli głównie za nadzór nad stanem sanitarnym i technicznym, prowadzenie meldunków oraz ustalenie wysokości komornego. Przed zamknięciem getta w pierwszych miesiącach wojny zaangażowano ich do stworzenia szczegółowych list mieszkańców, które wykorzystywano później, przygotowując wezwania do prac porządkowych wykonywanych na polecenie władz okupacyjnych. Sytuacja zmieniła się po przekazaniu administracji żydowskiej w osobie Prze?o?onego Starsze?stwa ?ydów (vide) zarządu komisarycznego wszystkich nieruchomości znajdujących się na terenie getta, co nastąpiło 24 kwietnia 1940 r. Wprowadzono wówczas jednolity system zarządzania budynkami z grupą administratorów wyznaczanych i nadzorowanych przez Biuro Administratorów (vide) działających na podstawie ustalonego regulaminu. Do tej pory część kompetencji spoczywała na zawiązanych samorzutnie komitetach domowych.

Początkowo liczba administratorów wynosiła 104 osoby pracujące w 100 rejonach, w roku następnym wzrosła do 111 osób w 110 rejonach, na które podzielono getto. Na jednego administratora przypadało średnio ok. 15 budynków. W 1944 r. liczba rejonów uległa zmniejszeniu do 10 (nazwane od A do J), a liczba administratorów pracujących poszczególnych rejonach wahała się od 16 do 58.

W pierwszych miesiącach istnienia getta dużym problemem dla administratorów było zachowanie przedwojennych właścicieli nieruchomości, którzy bezpodstawnie pobierali od mieszkańców opłaty za kilka miesięcy z góry, a ci z kolei nie chcieli wnosić ponownie opłat na pokrycie kosztów utrzymania domów, które egzekwowali od nich administratorzy.

Wielu administratorów wyznaczonych w 1940 r. rekrutowało się z grona pracowników umysłowych bez doświadczenia w sprawowaniu tej funkcji, stąd początkowo ich praca była oceniana negatywnie.

Poza wspomnianymi wyżej obowiązkami, administratorzy wnioskowali do Wydziału Gospodarczego o wywóz nieczystości i śmieci z posesji. Zgłaszali również do Wydziału Budowlanego wnioski o niezbędne remonty nieruchomości – ich liczba w okresie od maja do grudnia 1940 r. wyniosła 1086, a w pierwszym kwartale 1941 r. 2990.

Odpowiedzialni byli także za wycenę wartości nieruchomości, na podstawie której ustalano wysokość komornego. Na polecenie władz zwierzchnich delegowali spośród osób zamieszkujących nieruchomość osoby do pomocy przy pracach porządkowych, np. przy odśnieżaniu lub sprzątaniu nieczystości, i nadzorowali te prace. Odpowiadali osobiście za wykonywanie poleceń administracji getta i jakość wykonanej pracy. Administratorom podlegali opłacani przez mieszkańców nieruchomości dozorcy (vide).

Przeprowadzali też w miarę potrzeb spisy i kontrole stanu mieszkańców, korzystając z dokumentacji dostarczonej z Biura Meldunkowego (vide), oraz zgłaszali tamże przypadki zameldowania i wymeldowania. W kwietniu 1941 r. administratorzy byli odpowiedzialni za przeprowadzenie weryfikacji list chrześcijan przebywających w „dzielnicy zamkniętej”.

Administratorzy mieli obowiązek sprawdzania sytuacji materialnej i moralnej mieszkańców posesji. Wydawali na wniosek zainteresowanych zaświadczenia niezbędne do uzyskania mieszkania, zasiłku lub zapomogi, przedkładane następnie w Biurze Meldunkowym, Wydziale Opieki Społecznej (vide Opieka) lub Wydziale Zdrowia. Rozdzielali wśród osób pobierających zasiłek bezpłatne kartki do lekarzy. Pełnili również funkcję rozjemców w konfliktach między lokatorami a dosiedlonymi sublokatorami, między lokatorami a Komitetem Domowym lub między wspomnianymi podmiotami a urzędami administracji żydowskiej getta.

W momencie, gdy system wypieku chleba w getcie poddano centralizacji i administracja getta przejmowała kontrolę nad piekarniami oraz siecią dystrybucji pieczywa, administratorzy domów objęli nadzór nad zamkniętymi piekarniami w okresie, gdy chleb sprowadzany był do getta z zewnątrz. W okresie deportacji w 1942 r. administratorzy mieli obowiązek zgłaszania wszystkich

książek pozostawionych w opuszczonych mieszkaniach i piwnicach do Wydziału Statystycznego, który prowadził wówczas akcję ratowania księgozbiorów.

Wszystkie czynności wykonywane przez administratorów raportowano regularnie do Biura Administratorów. Wysokość poborów uzyskiwanych przez osoby pełniące tę funkcję wynosiła od 70 do 90 mk. Przysługiwały im także dodatki rodzinne oraz przydziały dla urzędników gminnych.

Adam Sitarek

Źródła

APŁ, 278/1134, k. 1-3, k. 64-67, k. 86-94.

Encyklopedia, s. 45, Byteński Naum; Kronika, t. 1, s. 29, 20.01.1941; s. 105, 1.03.1941; s. 151, 1.04.19; s. 262, 28.07.1941; Historia getta Litzmannstadt. Część pierwsza – z miasta do getta [w:] Kronika, t. 5, s. 26-27; Fragment opracowania Wydziału Archiwum o Wydziale Finansowo-Gospodarczym i jego agendach [w:] ibid., s.108-110; Fragment opracowania o działalności piekarń w okresie od wiosny 1940 r. do zimy 1942 r. [w:] ibid., s. 148-149.

Tagi

administracja żydowska gospodarka życie codzienne

Data aktualizacji: 07-11-2026

Data dodania: 03-09-2025